

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Archwilio Cymunedau
Dyddiad y Cyfarfod:	23 Ebrill 2015
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol y Parth Cyhoeddus/ Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol
Awdur yr Adroddiad:	Rheolwr Rhwydweithiau/ Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol
Teitl:	Rhesymoli Llwybrau Graeanu Rhagofalus (deilliant Rhyddid a Hyblygrwydd)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn disgrifio sut mae'r Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol yn bwriadu cyflawni'r lleihad mewn pellteroedd graeanu rhagofalus a gymeradwywyd gan yr aelodau fel rhan o broses Rhyddid a Hyblygrwydd y Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Er mwyn galluogi'r Pwyllgor Archwilio Cymunedau i fodloni ei hun bod y gostyngiadau gofynnol ym mhellteroedd y llwybrau wedi cael eu datblygu mewn modd rhesymegol, ac y byddant yn cyflawni'r arbedion gofynnol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Dylai'r Pwyllgor ystyried, gwneud sylwadau a chymeradwyo'r newidiadau i'r llwybr sydd wedi cael eu datblygu.

4. Manylion yr Adroddiad

- Mae'n bwysig nodi bod y gostyngiadau arfaethedig yn effeithio ar raeau rhagofalus yn unig. Nid oes unrhyw newidiadau'n cael eu cynnig i'r llwybrau graeanu a fyddai'n cael eu defnyddio mewn amodau eira.
- Pwrpas y graeanu yw cynnal rhwydwaith o lwybrau strategol ar adegau pan fo'r tywydd yn arw, gan gynnwys cysylltiadau i mewn i bentrefi. Fel y rhan fwyaf o awdurdodau, yn draddodiadol mae Sir Ddinbych wedi taenu halen ar bob ffordd dosbarth A a B, ynghyd â chyfran fechan o weddill y rhwydwaith. At ei gilydd, mae'r Cyngor yn trin tua 28% o'r rhwydwaith priffyrdd ar hyn o bryd (ychydig yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol).
- Mae pob cylched taenu halen yn cynnwys 9 cerbyd yn gyrru cyfanswm o 850 cilomedr gyda halen yn cael ei daenu ar 570 cilomedr. Mae'r ffigurau hyn yn

cynnwys taenu halen ar Gefnffyrdd, ac mae Llywodraeth Cymru'n talu'n uniongyrchol am hyn, ac mae felly y tu allan i gwmpas yr adroddiad hwn.

- d) Cymhelliad ariannol sydd dros y newid. Fel rhan o'r broses Rhyddid a Hyblygrwydd, mae'r Cyngor eisoes wedi cymeradwyo gostyngiad arfaethedig o £250,000 yn y gyllideb cynnal priffyrdd (ar gyfer 2015-16). Roedd y ffigwr o £250,000 yn cynnwys gostyngiad arfaethedig o tua £60,000 yn y gwariant ar daenu halen rhagofalus, y mae angen ei gyflwyno'r gaeaf nesaf.
- e) Mae costau graeanu'n cael eu hachosi gan nifer o ffactorau, gan gynnwys; y tywydd, cywirdeb y rhagolygon, canllawiau cenedlaethol, lefel y risg y mae swyddogion yn penderfynu ei dderbyn wrth wneud penderfyniadau, effeithlonrwydd y llwybrau rydym yn eu defnyddio i ddarparu'r gwasanaeth, cost-ffeithiolrwydd ein trefniadau fflyd a'n trefniadau staffio ,
- f) Mae rhai o'r ffactorau hyn yn allanol, ond mae'r rhai sydd o dan reolaeth y Cyngor yn cael eu hadolygu a'u diwygio bob blwyddyn, gyda'r nod o gynyddu ein cost effeithiolrwydd. Yna mae'r Cyngor yn cynhyrchu Cynllun Tywydd Garw (a oedd yn arfer cael ei alw'n Gynllun Cynnal a Chadw'r Gaeaf), sy'n nodi pa lwybrau y taenir halen arnynt.
- g) Arweiniodd yr optimeiddio a ddigwyddodd cyn tymor 2014/15 at rai cwynion gan aelodau'r cyhoedd, felly mae'n amlwg iawn y bydd angen cyfleu'r rhesymau dros y newidiadau yn yr adroddiad hwn mewn modd a fydd wedi'i gynllunio a'i gydlynu. Bydd hyn yn cynnwys defnyddio gwefan y Cyngor, a chyhoeddi/ rhoi cyhoeddusrwydd i Gynllun Tywydd Garw 2015/16. Bydd arwyddion cynghori hefyd yn cael eu harddangos ar y llwybrau yr effeithir arnynt, ar sail asesiad risg.
- h) I gyflawni'r arbedion a bennwyd yn y broses Rhyddid a Hyblygrwydd, amcangyfrifwyd y byddai angen gostyngiad o tua 10% yn y llwybrau (ar ein ffyrdd nad ydynt yn gefnffyrdd). Yn amlwg; mae'r tywydd yn wahanol bob blwyddyn, felly amcangyfrif yw'r ffigwr hwn, yn seiliedig ar flwyddyn gyfartalog. Dan y cynigion hyn; hyd y rhwydwaith na fydd yn parhau i dderbyn graeanu rhagofalus yw 43.9 km. Bydd arbediad o tua £10,000 yn cael ei greu o ran halen a £50,000 mewn costau gweithwyr a cherbydau.
- i) Mae'r llwybrau a ddewisir yn seiliedig i raddau helaeth ar argaeledd llwybrau eraill addas, a/neu ffactorau lliniaru rhesymol eraill. Fel y nodwyd yn 4a) uchod – pan fod eira, bydd y Cyngor yn trin y ffyrdd hyn yn yr un modd ag y maent yn cael eu trin nŵan, h.y. nes bod eira a rhew wedi ei glirio oddi arnynt. Er mwyn eglurder; mae'r gostyngiadau arfaethedig hyn yn berthnasol i raeau rhagofalus yn unig.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Cynlluniwyd proses Rhyddid a Hyblygrwydd y Cyngor i sicrhau'r arbedion angenrheidiol mewn ffordd sy'n lleihau'r effaith ar flaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Bydd y newidiadau yn creu arbediad net arferol o tua £60,000 y flwyddyn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb?

Mae'r effeithiau tebygol ar yrwyr cerbydau yn unig. Ni ystyrir ei bod yn debygol y bydd unrhyw effaith anghymesur ar unrhyw grwpiau â nodweddion a ddiogelir. Gweler Atodiad 2.

8. Pa ymgynghori a wnaed â'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Mae'r cynigion yn yr adroddiad hwn hefyd yn cael eu rhannu gyda phob un o'r Grwpiau Ardal yr Aelodau perthnasol

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Heb ei geisio. (mae'r penderfyniad sylfaenol wedi'i wneud eisoes, fel rhan o'r broses Rhyddid a Hyblygrwydd).

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

- a) Risg o anfodlonrwydd gan y cyhoedd am y gostyngiad mewn lefelau gwasanaeth (gweler 4g uchod ar gyfer camau lliniaru).
- b) Cynnydd ymylol yn y risg o ddamweiniau ar y gyfran o'n ffyrdd na fydd yn cael eu trin mewn amodau rhewllyd (gweler 4g a'r nodiadau yn Atodiad 1 ar gyfer camau lliniaru).
- c) Os *nad* yw'r gostyngiadau arfaethedig yn cael eu cyflawni, mae risg o *gynnydd* mewn gwariant, gan y gallai fod angen llwybr ychwanegol yn y gogledd.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae Erthygl 6.3.3 Cyfansoddiad y Cyngor yn nodi grymoedd Archwilio o ran datblygu ac adolygu polisi.

Swyddog Cyswllt:

Rheolwr Rhwydwaith

Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol

Ffôn: 01824 706875

Ffôn: 01824 706801